

Υπόθεση C-322/23 [Lufoni]¹**Σύνοψη της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως κατά το άρθρο 98, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου****Ημερομηνία καταθέσεως:**

24 Μαΐου 2023

Αιτούν δικαστήριο:

Tribunale di Lecce (Ιταλία)

Ημερομηνία της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου:

22 Μαΐου 2023

Ενάγων:

ED

Εναγόμενα:

Ministero dell'Istruzione e del Merito (vov MIUR)

Istituto Nazionale della Previdenza Sociale (INPS)

Αντικείμενο της κύριας δίκης

Αγωγή με αίτημα τη διαπίστωση του δικαιώματος του ενάγοντος στην αναγνώριση της προϋπηρεσίας που απέκτησε κατά την περίοδο υπηρεσίας η οποία προηγήθηκε της ημερομηνίας πρόσληψής του ως τακτικού υπαλλήλου δυνάμει διαφόρων συμβάσεων ορισμένου χρόνου, από τις αντίστοιχες ημερομηνίες έναρξης ισχύος. Ο ενάγων προβάλλει ότι υφίσταται δυσμενή διάκριση λόγω της έναντι αυτού εφαρμογής του μηχανισμού κατ' αποκοπήν υπολογισμού των περιόδων υπηρεσίας υπό καθεστώς μη τακτικού υπαλλήλου.

Αντικείμενο και νομική βάση της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως

Προδικαστική παραπομπή δυνάμει του άρθρου 19, παράγραφος 3, ΣΕΕ και του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, για τους σκοπούς της ερμηνείας της ρήτρας 4 της συμφωνίας-πλασιού για την εργασία ορισμένου χρόνου, η οποία συνήφθη στις 18 Μαρτίου 1999 (στο εξής: συμφωνία-πλαίσιο) και περιλαμβάνεται στο

¹ Η ονομασία που έχει δοθεί στην παρούσα υπόθεση είναι πλασματική. Δεν αντιστοιχεί στο πραγματικό όνομα κανενός διαδίκου.

παράρτημα της οδηγίας 1999/70/EK του Συμβουλίου, της 28ης Ιουνίου 1999, σχετικά με τη συμφωνία-πλαίσιο για την εργασία ορισμένου χρόνου που συνήφθη από τη CES, την UNICE και το CEEP (ΕΕ 1999, L 175, σ. 43).

Προδικαστικά ερωτήματα

1) Αντιτίθεται η ρήτρα 4 [της συμφωνίας-πλαισίου] της οδηγίας 99/70 σε εθνική ρύθμιση όπως τα άρθρα 485 και 489 του decreto legislativo n. 297/1994 (νομοθετικού διατάγματος 297/1994), το άρθρο 11, παράγραφος 14, του legge n. 124/99 (νόμου 124/99), καθώς και το άρθρο 4, παράγραφος 3, του decreto del Presidente della Repubblica n. 399/88 (προεδρικού διατάγματος 399/88), κατά τα οποία για τον συνυπολογισμό της προϋπηρεσίας υπό καθεστώς μη τακτικού υπαλλήλου, λαμβανομένου υπόψη του προαναφερθέντος άρθρου 11, παράγραφος 14, αναγνωρίζονται πλήρως μόνον τα πρώτα 4 έτη προϋπηρεσίας, ενώ τα επιπλέον έτη λαμβάνονται υπόψη κατά τα 2/3 για νομικούς και οικονομικούς σκοπούς και κατά το υπόλοιπο 1/3 για οικονομικούς μόνο σκοπούς, τούτο δε μετά τη συμπλήρωση ορισμένου χρόνου προϋπηρεσίας, κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 4, παράγραφος 3, του decreto del Presidente della Repubblica n. 399/88 (προεδρικού διατάγματος 399/88);

2) Εν πάση περιπτώσει, οφείλει το αιτούν δικαστήριο, προκειμένου να εκτιμήσει εάν υφίσταται δυσμενής διάκριση κατά την έννοια της ρήτρας 4 [της συμφωνίας-πλαισίου] της οδηγίας 99/70, να λάβει υπόψη μόνον την προϋπηρεσία υπό καθεστώς μη τακτικού υπαλλήλου η οποία αναγνωρίζεται κατά τον χρόνο ανάληψης υπηρεσίας ή, αντιθέτως, οφείλει να λάβει υπόψη το σύνολο των ρυθμίσεων που αφορούν τη μεταχείριση της εν λόγω προϋπηρεσίας και, επομένως, και τους κανόνες οι οποίοι προβλέπουν, κατά τις περιόδους που έπονται της τοποθέτησης σε οργανική θέση, πλήρη συνεκτίμηση της προϋπηρεσίας μόνο για οικονομικούς σκοπούς;

Σχετικές διατάξεις του δικαίου της Ένωσης και σχετική νομολογία της Ένωσης

Ρήτρες 1 έως 4 της συμφωνίας-πλαισίου

Αποφάσεις της 20ής Σεπτεμβρίου 2018, Motter (C-466/17, ECLI:EU:C:2018:758), και της 18ης Οκτωβρίου 2012, Valenza κ.λπ. (συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-302/11 έως C-305/11, EU:C:2012:646).

Σχετικές διατάξεις του εθνικού δικαίου

Decreto legislativo n. 297 - Approvazione del testo unico delle disposizioni legislative vigenti in materia di istruzione, relative alle scuole di ogni ordine e grado (νομοθετικό διάταγμα 297 περί έγκρισης της κωδικοποιημένης εκπαιδευτικής νομοθεσίας για τη λειτουργία των σχολείων όλων των κατηγοριών

και βαθμίδων), της 16ης Απριλίου 1994 (GU αριθ. 115, της 19ης Μαΐου 1994, τακτικό συμπλήρωμα αριθ. 79):

άρθρο 485, παράγραφος 1: «Για το διδακτικό προσωπικό των σχολείων δευτεροβάθμιας και καλλιτεχνικής εκπαίδευσης, η προϋπηρεσία στα προαναφερθέντα κρατικά και σε εξομοιούμενα με αυτά σχολεία, συμπεριλαμβανομένων αυτών του εξωτερικού, υπό καθεστώς μη τακτικού υπαλλήλου, αναγνωρίζεται ως υπηρεσία τακτικού υπαλλήλου, για νομικούς και οικονομικούς σκοπούς, πλήρως για τα πρώτα τέσσερα έτη και κατά τα δύο τρίτα για τυχόν πλεονάζοντα χρόνο, ενώ για οικονομικούς μόνο σκοπούς κατά το υπόλοιπο ένα τρίτο. Τα οικονομικά δικαιώματα που πηγάζουν από την εν λόγω αναγνώριση διατηρούνται και λαμβάνονται υπόψη για όλα τα μισθολογικά κλιμάκια που έπονται εκείνου στο οποίο ο υπάλληλος κατατάσσεται κατά τον χρόνο της αναγνώρισης.»

άρθρο 489, παράγραφος 1: «Για τους σκοπούς της αναγνώρισης κατά τα οριζόμενα στα προηγούμενα άρθρα, η διδακτική υπηρεσία αντιστοιχεί σε πλήρες σχολικό έτος, εφόσον είχε τη διάρκεια που προβλέπεται για ένα πλήρες έτος βάσει της ισχύουσας κατά τον χρόνο παροχής της υπηρεσίας σχολικής νομοθεσίας.»

Legge n. 124 - Disposizioni urgenti in materia di personale scolastico (νόμος 124 περί επείγουσών διατάξεων σχετικά με το προσωπικό σχολικής εκπαίδευσης), της 3ης Μαΐου 1999 (GU αριθ. 107, της 10ης Μαΐου 1999):

άρθρο 11, παράγραφος 14: «Το άρθρο 489, παράγραφος 1, της testo unico (κωδικοποιημένης νομοθεσίας), έχει την έννοια ότι η παροχή διδακτικής υπηρεσίας υπό καθεστώς μη τακτικού υπαλλήλου από το σχολικό έτος 1974-1975 αντιστοιχεί σε πλήρες σχολικό έτος, εάν διήρκεσε τουλάχιστον 180 ημέρες ή εάν η υπηρεσία παρεχόταν αδιαλείπτως από την 1η Φεβρουαρίου έως το πέρας της τελικής αξιολόγησης των μαθητών».

Decreto del Presidente della Repubblica n. 399 - Norme risultanti dalla disciplina prevista dall'accordo per il triennio 1988-1990 del 9 giugno 1988 relativo al personale del comparto scuola (προεδρικό διάταγμα 399 περί κανόνων που απορρέουν από τη ρύθμιση που προβλέπεται στη συμφωνία για την τριετία 1988-1990, της 9ης Ιουνίου 1988, σχετικά με το προσωπικό του τομέα της εκπαίδευσης), της 23ης Αυγούστου 1988 (GU αριθ. 213, της 10ης Σεπτεμβρίου 1988, τακτικό συμπλήρωμα αριθ. 85)

άρθρο 4, παράγραφος 3: «Κατά τη συμπλήρωση του δέκατου έκτου έτους υπηρεσίας για τους διδάσκοντες της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης οι οποίοι είναι κάτοχοι πτυχίου πανεπιστημιακής σχολής, του δέκατου όγδοου έτους υπηρεσίας για τους συντονιστές, για τους διδάσκοντες της προσχολικής, πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και για τους διδάσκοντες της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης οι οποίοι είναι κάτοχοι πτυχίου τεχνικής-επαγγελματικής σχολής, του εικοστού έτους υπηρεσίας για το βοηθητικό και

συνεργαζόμενο προσωπικό, του εικοστού τέταρτου έτους υπηρεσίας για τους διδάσκοντες των ωδείων και των ακαδημιών, η προϋπηρεσία για οικονομικούς μόνο σκοπούς υπολογίζεται πλήρως για την κατάταξη στα επόμενα μισθολογικά κλιμάκια».

Συνοπτική έκθεση των πραγματικών περιστατικών και της πορείας της διαδικασίας

- 1 Ο ενάγων είναι τακτικός υπάλληλος του Ministero dell'Istruzione, dell'Università e della Ricerca (MIUR) [Υπουργείου Παιδείας, Πανεπιστημίων και Έρευνας, Ιταλία (MIUR)], υπό καθεστώς διδάσκοντος ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, από την 1η Σεπτεμβρίου 2015. Δεν προσελήφθη με δημόσιο διαγωνισμό, αλλά βάσει πίνακα επιτυχόντων. Προηγουμένως, παρείχε διδακτική υπηρεσία βάσει βραχυπρόθεσμων και περιστασιακών συμβάσεων (17, εκ των οποίων 14 διάρκειας άνω του εξαμήνου), από το σχολικό έτος 1996/97 έως το σχολικό έτος 2014/15. Μετά τη μονιμοποίησή του, ζήτησε να προσμετρηθεί ως προϋπηρεσία η περίοδος κατά την οποία απασχολήθηκε ως εργαζόμενος ορισμένου χρόνου, για τους σκοπούς της κατάταξής του στο ορθό μισθολογικό κλιμάκιο και της ανάκτησης των αποδοχών (διαδικασία «αναγνώρισης της προϋπηρεσίας»).
- 2 Η εθνική νομοθεσία επιτρέπει μερική μόνον αναγνώριση της προϋπηρεσίας υπό καθεστώς μη τακτικού υπαλλήλου, υφίσταται δε υποβάθμιση ως προς τη μισθολογική εξέλιξη. Συγκεκριμένα, για τον καθορισμό του οικείου μισθολογικού κλιμακίου κατά τον χρόνο κατάληψης οργανικής θέσης, από τις περιόδους εργασίας ορισμένου χρόνου λαμβάνονται υπόψη μόνον τα πρώτα 4 έτη, καθώς και τα 2/3 των μετέπειτα ετών εργασίας, ενώ το υπόλοιπο 1/3 λαμβάνεται υπόψη μόνο μεταγενέστερα, κατά τον υπολογισμό της συνολικής προϋπηρεσίας. Ως (πλήρης) έτος υπηρεσίας νοείται κάθε περίοδος διδασκαλίας υπό καθεστώς μη τακτικού υπαλλήλου η οποία διανύθηκε για την ελάχιστη διάρκεια που ορίζει ο νόμος· οι περίοδοι μικρότερης διάρκειας δεν λαμβάνονται υπόψη.
- 3 Η εφαρμογή της εθνικής νομοθεσίας είχε ως αποτέλεσμα να αναγνωριστεί στον ενάγοντα προϋπηρεσία υπό καθεστώς μη τακτικού υπαλλήλου ανερχόμενη σε 10 έτη, 5 μήνες και 10 ημέρες, η οποία ίσχυε για νομικούς και οικονομικούς σκοπούς, και επομένως, για τους σκοπούς της αρχικής μισθολογικής κατάταξης, καθώς και μια επιπλέον περίοδος 3 ετών, 2 μηνών και 20 ημερών (η οποία αντιστοιχεί στο υπόλοιπο 1/3 της προϋπηρεσίας και) η οποία ίσχυε μόνο για οικονομικούς σκοπούς, πρέπει δε να προστεθεί στην προϋπηρεσία του κατά τη συμπλήρωση του δέκατου έκτου έτους υπηρεσίας (συμπεριλαμβανομένης της προϋπηρεσίας υπό καθεστώς μη τακτικού υπαλλήλου).
- 4 Βάσει της ρήτρας 4 της συμφωνίας-πλαίσιου, ο ενάγων υποστηρίζει ότι ο εν λόγω υπολογισμός εισάγει δυσμενή διάκριση, δεδομένου ότι εάν είχε ληφθεί υπόψη το σύνολο της προϋπηρεσίας, όπως συμβαίνει στην περίπτωση των αντίστοιχων διδασκόντων οι οποίοι προσλαμβάνονται εξ αρχής με σύμβαση αορίστου χρόνου,

κατά την ημερομηνία κατάληψης της οργανικής θέσης θα προέκυπτε προϋπηρεσία 10 ετών, 10 μηνών και 17 ημερών. Ως εκ τούτου, ζητεί την αναγνώριση, την εκ νέου εκτίμηση και την εκκαθάριση των αυξημένων δικαιωμάτων.

Κυριότερα επιχειρήματα των διαδίκων της κύριας δίκης

- 5 Ο ενάγων επικαλείται την ίση οικονομική μεταχείριση του τακτικού και του έκτακτου προσωπικού, όπως προκύπτει από τη ρήτρα 4 της συμφωνίας-πλαisiού και την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου. Επικαλείται, ειδικότερα, την απόφαση Motter και την αρχή του δικαίου που συνήγαγε εξ αυτής το Corte di Cassazione (Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο, Ιταλία) (απόφαση αριθ. 31149/2019), βάσει της οποίας ο μηχανισμός ο οποίος θεσπίστηκε με τα άρθρα 485 και 489 του decreto legislativo n. 297/94 (νομοθετικού διατάγματος 297/94) πρέπει να μην εφαρμόζεται, εάν έχει ως αποτέλεσμα την αναγνώριση στον εργαζόμενο ορισμένου χρόνου μικρότερης προϋπηρεσίας από την προϋπηρεσία διδάσκοντος ο οποίος προσελήφθη εξ αρχής με σύμβαση εργασίας αορίστου χρόνου για την ίδια θέση κατά το ίδιο χρονικό διάστημα. Κατά το Corte di Cassazione (Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο), η εξακρίβωση του κατά πόσον υφίσταται δυσμενής διάκριση πρέπει να πραγματοποιείται κατά περίπτωση, με διπλό υπολογισμό — πραγματικό και πλασματικό— της προϋπηρεσίας κατά τον χρόνο κατάληψης της οργανικής θέσης και με εφαρμογή του ευνοϊκότερου υπολογισμού. Ακριβώς κατόπιν μιας τέτοιας σύγκρισης «in concreto», ο ενάγων αξιώνει την αναγνώριση προϋπηρεσίας σχεδόν 5 επιπλέον μηνών κατά την ημερομηνία κατάληψης της οργανικής θέσης.

Συνοπτική έκθεση του σκεπτικού της αποφάσεως περί παραπομπής

- 6 Το αιτούν δικαστήριο ζητεί από το Δικαστήριο να διευκρινίσει εάν η μέθοδος «κατά περίπτωση» η οποία αναπτύχθηκε στην απόφαση του Corte di Cassazione (Ανώτατου Ακυρωτικού Δικαστηρίου) αριθ. 31149/2019 συνάδει πλήρως με τις αρχές που διατυπώνονται συναφώς στη νομολογία της Ένωσης. Ειδικότερα, με τη μνημονευόμενη απόφαση Motter, το Δικαστήριο έκρινε ότι η ρήτρα 4 της συμφωνίας-πλαisiού δεν απαγορεύει, κατ' αρχήν, εθνική ρύθμιση η οποία προβλέπει, όσον αφορά την προϋπηρεσία εργαζομένων που προσλαμβάνονται βάσει τίτλων ως τακτικοί υπάλληλοι, ότι τα πρώτα τέσσερα έτη προϋπηρεσίας δυνάμει συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου λαμβάνονται πλήρως υπόψη και, πέραν του χρονικού αυτού σημείου, συνυπολογίζονται κατά τα 2/3.
- 7 Όσον αφορά την υπόθεση Motter, η πραγματική και νομική κατάσταση, οι προϋποθέσεις συνάφειας και παραδεκτού, καθώς και οι αντικειμενικές απαιτήσεις που προέβαλε η Ιταλική Κυβέρνηση παραμένουν αμετάβλητες. Η ανάγκη υποβολής της υπό κρίση αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως ανακύπτει προκειμένου να τεθούν επίσης υπόψη του Δικαστηρίου οι διατάξεις του άρθρου 4, παράγραφος 3, του decreto presidenziale n. 399/88 (προεδρικού διατάγματος 399/88), των οποίων ουδόλως έγινε επίκληση, καθώς και οι

διατάξεις του άρθρου 11, παράγραφος 14, του legge n. 124/99 (νόμου 124/99), των οποίων έγινε επίκληση μόνον παρεμπιπτόντως. Συγκεκριμένα, η αντικειμενική αιτιολόγηση της άνισης μεταχείρισης που προβάλλει ο ενάγων θα μπορούσε να έγκειται επίσης στη μεταγενέστερη συνεκτίμηση, κατά τη συμπλήρωση του δέκατου έκτου έτους σταδιοδρομίας, της αποκτηθείσας προϋπηρεσίας, κατά το άρθρο 4, παράγραφος 3, του decreto presidenziale n. 399/88 (προεδρικού διατάγματος 399/88). Επιπλέον, δυνάμει του άρθρου 11, παράγραφος 14, του legge n. 124/99 (νόμου 124/99), αναγνωρίστηκαν στον ενάγοντα ως πλήρη έτη υπηρεσίας διάφορες περίοδοι διδασκαλίας υπό καθεστώς μη τακτικού υπαλλήλου οι οποίες διανύθηκαν για χρονικά διαστήματα πολύ μικρότερα του έτους και με διαφορετικό εβδομαδιαίο ωράριο εργασίας.

8 Η προβαλλόμενη μη εφαρμογή του μηχανισμού ο οποίος θεσπίστηκε με τα άρθρα 485 και 489 του decreto legislativo n. 297/94 (νομοθετικού διατάγματος 297/94) δεν μπορεί να είναι μερική ούτε να συνεπάγεται την εφαρμογή έναντι του εργαζομένου, ο οποίος προσλαμβάνεται με σύμβαση ορισμένου χρόνου, ρύθμισης η οποία είναι διαφορετική από εκείνη από την οποία δύναται να επωφεληθεί ο αντίστοιχος εργαζόμενος ο οποίος προσλαμβάνεται με σύμβαση αορίστου χρόνου. Κατά συνέπεια, με τη μέθοδο υπολογισμού που προτείνει το Corte di Cassazione (Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο), ο ενάγων θα έχανε το δικαίωμα συνυπολογισμού των μη πλήρων ετών υπηρεσίας κατά το άρθρο 11, παράγραφος 14, του legge n. 124/99 (νόμου 124/99), το οποίο αποτελεί διάταξη προοριζόμενη ειδικά για τους διδάσκοντες ορισμένου χρόνου, καθώς και τη συνεκτίμηση της προϋπηρεσίας κατά το άρθρο 4, παράγραφος 3, του decreto presidenziale n. 399/88 (προεδρικού διατάγματος 399/88), στο μέτρο που η εν λόγω συνεκτίμηση συνδέεται με τον μηχανισμό μείωσης των ετών υπηρεσίας υπό καθεστώς μη τακτικού υπαλλήλου τα οποία έπονται του τέταρτου έτους. Ως εκ τούτου, τίθεται το ζήτημα εάν οι περίπου 5 μήνες πραγματικής προϋπηρεσίας που απωλέσθησαν κατά τον χρόνο της εισαγωγικής μισθολογικής κατάταξης υπό καθεστώς τακτικού υπαλλήλου αντισταθμίζονται, πραγματικά και επαρκώς, από τα 3 έτη, 2 μήνες και 20 ημέρες προϋπηρεσίας που προκύπτουν από τον πλασματικό υπολογισμό και μπορούν να συνεκτιμηθούν πλήρως υπό πιθανές, μελλοντικές και δυνητικώς διαφορετικές περιστάσεις σε σχέση με ένα άλλο άτομο.

9 Σε μια τέτοια περίπτωση, η μέθοδος που ανέπτυξε το Corte di Cassazione (Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο) δεν θα οδηγούσε κατ' ανάγκη σε ευνοϊκότερα αποτελέσματα για τον εργαζόμενο ορισμένου χρόνου σε σχέση με εκείνα που εξασφαλίζει η ρύθμιση η οποία θεωρείται ότι εισάγει δυσμενή διάκριση, αλλά, αντιθέτως, θα μπορούσε να επιφέρει δυσμενέστερα αποτελέσματα, λαμβανομένης υπόψη της συνολικής διάρκειας του επαγγελματικού βίου.

Στην απόφαση Valenza κ.λπ. το Δικαστήριο έκρινε ότι ο χαρακτήρας της σχέσης εργασίας ως σχέσης εργασίας υπό καθεστώς μη τακτικού υπαλλήλου δεν μπορεί να δικαιολογήσει διαφορές ως προς τον συνυπολογισμό της προϋπηρεσίας που αποκτήθηκε. Το αιτούν δικαστήριο ζητεί, ως εκ τούτου, από το Δικαστήριο να

διευκρινίσει το κρίσιμο χρονικό σημείο προκειμένου να εκτιμηθεί κατά πόσον υφίσταται δυσμενής διάκριση.

ΕΓΓΡΑΦΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ